

CEGESOMA NEWSLETTER

NR 22 - SEPTEMBER 2016

[nl](#) [fr](#) [en](#)

DIRECTIE - VERANDERING AAN DE TOP VAN HET CEGESOMA

Rudi Van Doorslaer heeft op 31 augustus 2016 afscheid genomen als directeur van de instelling om te genieten van een welverdiend pensioen. In afwachting van de benoeming van een opvolger is de leiding van wat voortaan de vierde operationele directie van het Rijksarchief is, toevertrouwd aan onze collega Dirk Martin. Een kort overzicht van het parcours van beide. [\[MEER INFO\]](#) ([http://www.cegesoma.be](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3221&pag0nbr=22&pagofs=0)

[/cms/index_nl.php?article=3221&pag0nbr=22&pagofs=0](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3221&pag0nbr=22&pagofs=0))

TENTOONSTELLING – OORLOG IN KORTE BROEK, 14-18

Op 14 oktober 2016 opent in Gent de tentoonstelling 'Oorlog in korte broek, 14-18'. Voor deze tentoonstelling bundelden het CegeSoma en de Historische Huizen Gent hun deskundigheid. De tentoonstelling laat de bezoeker zien dat de Grote Oorlog niet alleen een zaak van soldaten was. Ook de allerjongsten raakten erbij betrokken. [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_en.php?article=3227)

PUBLICATIE - EEN VERNIEUWDE WEBSITE

De website van het BTNG – het referentietijdschrift voor de Belgische hedendaagse geschiedenis – werd onlangs vernieuwd !

Het is nu mogelijk om via trefwoorden artikelen te zoeken per categorie of per themanummer.

Dankzij de nieuwe en meer gebruiksvriendelijke layout van de website kan u binnenkort ook het tweede themanummer van dit jaar ontdekken, dat gewijd is aan de Belgische militaire geschiedenis vóór 1914.

Wij wensen u veel plezier bij de (her)ontdekking van deze website ! [\[MEER INFO\]](#)

(<https://www.journalbelgianhistory.be/nl>)

STUDIEDAG - JONGE HISTORICI HEBBEN TALENT!

Op 14 oktober geeft CegeSoma opnieuw het woord aan talentvolle jonge historici. We vroegen een aantal in 2015 afgestudeerde jongeren om hun scripties te komen voorstellen. Deze behandelen beide wereldoorlogen en hun nasleep. Voor deze elfde editie werkt het CegeSoma met een originele format, Pecha Kucha. Dat benadrukt beknoptheid en ritme en koppelt wetenschappelijke gestrengheid aan vlotte mondelinge en visuele communicatie. Iedereen is welkom. [\[MEER INFO\]](#) (<http://www.cegesoma.be>

[/cms/index_nl.php?article=3209](http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3209))

ARCHIEF - EEN GOUDMIJN VOOR EEN GESCHIEDENIS OVER DE WEZEN VAN 1940-1945

Het CegeSoma bewaart sinds kort een fonds gewijd aan de oorlogswezen. De vereniging L'œuvre royale nationale Les Enfants de la Patrie bood hun tijdens en na de Tweede Wereldoorlog een substantiële ondersteuning op materieel vlak en bij schoolaangelegenheden. De archieven bestaan voornamelijk uit de persoonlijke dossiers van elk van de kinderen – een goudmijn om het lot van deze kinderen te bestuderen ! [\[MEER INFO\]](#) (http://www.cegesoma.be/cms/index_nl.php?article=3224&pag0nbr=22&pagofs=0)

Verandering aan de top van het CegeSoma

Rudi Van Doorslaer heeft op 31 augustus 2016 afscheid genomen als directeur van de instelling om te genieten van een welverdiend pensioen. In afwachting van de benoeming van een opvolger is de leiding van wat voortaan de **vierde operationele directie van het Rijksarchief** is, toevertrouwd aan onze collega Dirk Martin. Een kort overzicht van het parcours van beide.

Rudi Van Doorslaer, van getalenteerd onderzoeker

Rudi Van Doorslaer wordt een eerste keer wetenschappelijk medewerker bij het 'Centrum' van 1977 tot 1980. In 1985 wordt hij er vast onderzoeker. Met de publicatie in 1975 van zijn opmerkelijke licentiaatsverhandeling *De KPB en het Sovjet-Duits niet-aanvalspect, 1939-1941* en de verdediging van zijn proefschrift in 1990 wordt hij opgenomen in de kleine kring van specialisten van de geschiedenis van de twintigste eeuw. *Kinderen van het getto. Joodse revolutionairen in België, 1925-1940*, getuigt van zijn groeiende belangstelling voor de sociale en culturele geschiedenis van het radicalisme tussen 1920 en 1950.

De Gentse onderzoeker buigt zich over het linkse engagement voor het republikeinse Spanje, maar vooral over de geschiedenis van de joden, actoren of slachtoffers van de verschrikkelijke gebeurtenissen aan het einde van de eerste helft van de twintigste eeuw. Hij is verantwoordelijk voor een aantal collectieve onderzoeksprojecten over dat thema en is de coördinator van de opzienbarende studie *Gewillig België* (2007), gewijd aan de verantwoordelijkheid van de Belgische autoriteiten in het joodse drama.

...tot onvermoeibaar directeur

Op 1 september 2005 wordt Rudi Van Doorslaer de derde directeur van het CegeSoma. In de elf jaar aan het hoofd van de instelling ontplooit hij talrijke initiatieven op het vlak van de academische activiteiten, de digitale toegang tot de documentatie en sinds 2011, publieksgeschiedenis. De laatste jaren van zijn directeurschap staan in het teken van de zorg voor de continuïteit van een instelling, die kwetsbaar is als gevolg van besparingsmaatregelen en van haar precaire statuut.

Zijn [bio-bibliografische notitie](#) en de [toespraak](#) (in het Frans) te zijner ere uitgesproken op 25 augustus 2016 vervollendigen zijn portret.

Doorslaer (rechts op de foto) in gesprek met Karel Velle, directeur-generaal van het Rijksarchief, tijdens de receptie naar aanleiding van het vertrek van Rudi Van Doorslaer enkele dagen later. (Foto CegeSoma)

Dirk Martin, de steunpilaar van het archief

Na een vierjarig mandaat van aspirant NFWO komt Dirk Martin in 1979 in dienst van het CegeSoma. Zijn onderzoek leidt in 1990 tot een proefschrift over het lokale politieke personeel in Antwerpen en Gent in het interbellum. Hij publiceert verschillende studies over Gent en vooral Antwerpen in de donkere jaren, over de Belgische buitenlandse politiek en de Duitse culturele- en universiteitspolitiek in dezelfde periode. Hij wordt snel belast met het beheer van het archief en publiceert over archiefbronnen met betrekking tot de Tweede Wereldoorlog in België. Als hoofd van het archief van het CegeSoma sinds vele jaren kan hij een ongeëvenaarde expertise ontwikkelen op dit terrein. Hij is bereid om zij halftijdse tewerkstelling (sinds 2011) om te zetten in een voltijdse om de delicate opdracht op te nemen om het CegeSoma te leiden in afwachting van de aanstelling van een nieuwe verantwoordelijke, naar verwachting op 1 januari 2017, tevens de datum van het pensioen van Dirk Martin. Hij heeft ook het interregnum tussen José Gotovitch en Rudi Van Doorslaer in 2005 tot een goed einde gebracht.

Hier vindt u zijn [bio-bibliografische notitie](#).

[Fabrice Maerten](#)

16 / 9 / 2016

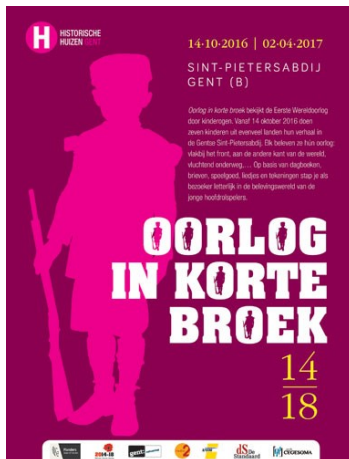

Dirk Martin

◀ [Terug](#) ▶

Tentoonstelling – Oorlog in korte broek, 14-18

Op **14 oktober 2016** opende in Gent de tentoonstelling '**Oorlog in korte broek, 14-18**'. Voor deze tentoonstelling bundelden het CegeSoma (Rijksarchief OD4) en de Historische Huizen Gent hun deskundigheid. De tentoonstelling laat de bezoeker zien dat de Grote Oorlog niet alleen een zaak van soldaten was. Ook de allerjongsten raakten erbij betrokken. Met behulp van een viertalige audiogids wordt de bezoeker ondergedompeld in de leefwereld van zeven jongens en meisjes in bezet België, Rusland, Duitsland, Frankrijk, Engeland, het Ottomaanse Rijk en Australië.

Niet alleen slachtoffers

Uit hun dagboeken, brieven en tekeningen leren we hoe de oorlog voor het eerst kinderen in de voorste linies duwde. Kinderen en adolescenten waren niet alleen passieve slachtoffers. Ze stonden ook in voor het levensonderhoud van het gezin, zamelden fondsen in voor het vaderland of probeerden het front te bereiken. Ze maakten volwaardig deel uit van de Geschiedenis die dan geschreven wordt.

Verstoord leven

Van in het begin haalde de oorlog het dagelijkse leven helemaal overhoop. De vaderlijke afwezigheid veroorzaakt ingrijpende veranderingen in het gezinsleven. Vele vrouwen werken voortaan buitenshuis, waardoor de kinderen thuis over een ongeziene vrijheid beschikken. De nieuwe gezinssituatie zadelt de kinderen echter ook op met nieuwe verantwoordelijkheden. Ze moeten op de allerkleinsten letten, in de voedselrijen aanschuiven, op de gezinsboerderij de handen uit de mouwen steken of in de oorlogsindustrie aan de slag gaan. De oorlog drukt ook zijn stempel op het onderwijs. Waar gevechten aan de gang zijn, worden scholen vernield of opgeëist. Vele leerkrachten worden opgeroepen. Van kinderen wordt gevraagd dat ze deelnemen aan de gezamenlijke inspanning. Ze worden ingezet voor allerhande taken: deur-aan-deurverkoop van oorlogsleningen, groenten telen, truien breien, fondsen werven voor weldadigheidsinstellingen.

Overleven

Honger is een weerkerend thema in de aantekeningen van oorlogskinderen. De gevolgen van de voedselcrisis laten zich het meest gevoelen in Centraal-Europa, maar ook in bezette gebieden worden hierbij al eens overschreden. De jeugdcriminaliteit neemt spectaculair toe.

In de voorste linie

Sommige jongeren proberen het front te bereiken en deinen er niet voor terug om een valse naam en leeftijd op te geven om dienst te kunnen nemen aan de zijde van de volwassenen. De meesten vallen in het wervingskantoor door de mand. Maar enkele tienduizenden zullen uiteindelijk de wapens oppakken. Een aantal van deze kindsoldaten verwerft de status van nationale held. Hun voorbeeld moet eenieders patriotisme stimuleren maar ook een schuldgevoel oproepen bij mannen die niet aan de strijd deelnemen. Het is namelijk in hun plaats, aldus de propaganda, dat kinderen het leven laten in *no man's land*.

Zowel in België als elders plaatste de Grote Oorlog kinderen in de voorste linies. Zodoende werd een 20ste eeuw ingeluid waarin ook de allerjongsten de inzet vormen van conflicten. Ze zijn tegelijkertijd doelwit van geweldpleging, getuigen van het lijden en van de rouw, promotoren van de nationale mobilisatie. Anders gezegd: in 1914-1918 wordt de oorlog totaal. Dat is tot op vandaag niet anders.

Bruno Benvindo

Praktische informatie:

- 'Oorlog in korte broek, 14-18'
- Van 14.10.2016 tot 02.04.2017
- Sint-Pietersabdij, Sint-Pietersplein 9, 9000 Gent, +32 9 266 85 00
- www.historischehuizen Gent.be

1916: des écoliers londoniens paient leur contribution hebdomadaire à la "War Savings Association". (©IWM)

Jonge historici hebben talent! Een elfde editie met tal van invalshoeken

Op **14 oktober 2016** geeft CegeSoma opnieuw het woord aan talentvolle jonge historici. We vroegen een aantal in 2015 afgestudeerde jongeren om hun scripties te komen voorstellen. Deze behandelen beide wereldoorlogen en hun nasleep. Op het menu: een reeks debatten met deelname van deskundigen inzake de behandelde onderwerpen, aandacht voor archieven die veelbelovend onderzoek mogelijk maken, een analyse van de thesisonderwerpen in de nieuwste geschiedenis van België van de afgelopen tien jaar

Waarden om niet te vergeten

De inmiddels traditionele studiedag 'Jonge historici' werd voor het eerst in 2006 georganiseerd. Het woord is aan auteurs van kwaliteitsvolle masterscripties waardoor we verhinderen dat de vrucht hun noeste arbeid, zonder enige waardering, in universitaire kelders in de vergetelheid geraakt. Maar de studiedag vormt ook een unieke gelegenheid voor studenten van universiteiten uit de twee gemeenschappen om elkaar te leren kennen.

Ritme en beknoptheid

Voor deze elfde editie werkt het CegeSoma met een originele format, *Pecha Kucha*. Omdat we jonge historici willen aanzetten tot een verzorgde communicatie, nodigen we ze uit hun onderzoeksresultaten binnen dit beknopte en ritmische format te brengen waarin wetenschappelijke gestrengheid aan vlotte mondelinge en visuele communicatie gekoppeld wordt.

[Hier](#) vindt u het **programma** en de **samenvattingen van de presentaties**.

Praktische info

- **Inschrijving:** de studiedag is toegankelijk voor een breed publiek: studenten, professionele en amateurhistorici, familieleden en vrienden, uitgevers op zoek naar nieuw talent... en al wie geïnteresseerd is in de geschiedenis van de 20ste eeuw. Deelname is gratis, maar vooraf inschrijven is verplicht: isabelle.delvaux@cegesoma.be of 02/556.92.57.
- **Wanneer:** vrijdag 14 oktober, van 9.00 tot 17.00 uur.
- **Waar:** conferentiezaal van het CegeSoma, Luchtvaartsquare 29, 1070 Brussel.

www.ntico-technology.com

AANWINST - Archieven Les Enfants de la Patrie – Kinderen van het Vaderland

Een goudmijn over het lot van kinderen tijdens en na 1940-1945

De OD4 CegeSoma verwelkomde deze zomer in juni een aantal bijzondere archiefdocumenten onder de talrijke fondsen van patriottische instellingen die ze bewaart. Het gaat ditmaal niet om een klassieke oud-strijdersvereniging, want de vereniging *L'Oeuvre royale nationale* **Les Enfants de la Patrie** is juist toegewijd aan de collaterale slachtoffers van conflicten: de **oorlogswezenen**.

Een ondersteuning op materieel vlak

Na de Eerste Wereldoorlog zagen heel wat nieuwe patriottische verenigingen het daglicht. Daaronder bevonden zich de verenigingen die bijstand verleenden aan degenen die erg geleden hadden onder de oorlog, zoals *Les Invalides Prévoyants (IP)* (**AA 2281**). Zeer actief tijdens het interbellum, organiseerde zij vanaf 1941, op initiatief van haar president Jean-Joseph Michel, diners ten voordele van de kinderen van de gefusilleerden en van de oorlogsgevangenen. De vereniging verschaftte ook financiële hulp aan deze kinderen in nood. Na de bevrijding beseften de verantwoordelijken van deze vereniging snel dat ze hun steun niet zomaar konden intrekken. Ze besloten om de wezen tijdens hun studies te helpen zodat zij een beroep waardig kunnen uitoefenen. Op 5 april 1949 ontstaat zo de vzw Kinderen van het Vaderland.

Hulp aan honderden kinderen

De vereniging helpt dan ook tijdens haar bestaan honderden kinderen financieel en groeit uit tot één van de steunpilaren van de *Union internationale des Orphelins de Guerre (UIOG)*, opgericht in Parijs in 1956. In 1993 breidt ze haar actieterrein uit naar de kinderen van alle Belgen overleden ten gevolge van militaire of humanitaire operaties uitgevoerd in opdracht van de Belgische overheid. Ze speelt zo een voorlopersrol in de verandering van het statuut van veteraan.

Een archiefdossier per weeskind

De archieven van Kinderen van het Vaderland (**AA 2487**) worden op dit moment geïnventariseerd, maar het archieffonds blijkt nu al een goudmijn te zijn voor al wie zich interesseert voor het lot van kinderen tijdens en na de oorlogsperiode. Het fonds is gestructureerd rond de proces-verbalen van de algemene vergaderingen en van de administratieve raad. Men vindt er bijvoorbeeld documenten over de activiteiten van de vereniging en over de gala-avonden ten voordele van de wezen, maar ook over haar contacten met de overkoepelende verenigingen *Invalides Prévoyants* en de *UIOG*. Nochtans bestaat het grootste deel van de 11 lineaire meters die het fonds vormt uit de persoonlijke dossiers van elk kind dat geholpen werd door de vzw. Deze dossiers bevatten informatie over het overlijden van de ouders, over hun legale voogd, maar ook over hun levensomstandigheden, hun schoolparcours en hun professionele verwachtingen. Het fonds bevat ook een reeks van 23 fotoalbums die het verenigingsleven documenteren.

Mathieu Roeges

16 / 9 / 2016

Sint-Niklaasfeest georganiseerd door Kinderen van het Vaderland, 1941. (CegeSoma, bestand Kinderen van het Vaderland)